

Σε αυτό το τεύχος, θα συνεχίσουμε και θα τελειώσουμε με τους βασικότερους χριστιανικούς όρους, που είχαμε ξεκινήσει την προηγούμενη φορά (πρώτο μέρος και δεύτερο μέρος).

Λαβίδα: Ονομάζεται το μικρό κουταλάκι με το οποίο ο ιερέας μεταδίδει τη Θεία Κοινωνία στους πιστούς.

Λειμωνάριον: Πρόκειται για βιβλίο με βίους και αποφθέγματα ασκητών και οσίων της ερήμου.

Λιτή: Ειδική ακολουθία που σημαίνει παράκληση από το αρχαίο λίττομαι ή λίσσομαι (παρακαλάω). Συνήθως ψάλλεται στο Νάρθηκα.

Λόγχη: Σκεύος της προθέσεως σε σχήμα μικρής λόγχης, που χρησιμοποιείται για την εξαγωγή του Αγίου Άρτου κατά την προσκομιδή. Συμβολίζει τη Λόγχη, με την οποία κέντησε την Πλευρά του Χριστού πάνω στο Σταυρό ο Ρωμαίος στρατιώτης.

Μανδύας: Ονομάζεται το μακρύ ένδυμα το οποίο δένεται στο στήθος και πέφτει πίσω με πολλές πτυχές, που ονομάζονται ποταμοί. Το ενδύεται ο επίσκοπος, όταν χοροστατεί. Επίσης χρήση του μανδύα κάνουν οι ηγούμενοι - μοναχοί στα μοναστήρια.

Μεγαλυνάρια: Ειδικά εγκωμιαστικά τροπάρια τα οποία αναφέρονται κυρίως στο Χριστό και την Παναγία μας και ψάλλονται στις Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές.

Μεσονυκτικό: Ειδική ακολουθία που τελείται τα μεσάνυκτα και κατά το συνηθέστερο τα ξημερώματα πριν

από τον όρθρο.

Μηναίο (Μηναία): Είναι τα 12 εκκλησιαστικά βιβλία, τα οποία περιέχουν τις καθημερινές ακολουθίες των δώδεκα μηνών του χρόνου. Αναφέρουν τους αγίους της κάθε μέρας μαζί με την ακολουθία τους και συνοπτικό συναξάρι κάθε αγίου.

Μητροπολίτης: Διοικητικός τίτλος του επισκόπου ο οποίος ποιμαίνει μια εκκλησιαστική περιφέρεια με πολλές ενορίες. Η περιφέρεια που ποιμαίνει ονομάζεται Μητρόπολη και ο μητροπολίτης προσφωνείται Σεβασμιώτατος.

Μίτρα: Κάλυμμα που φέρει σαν στέμμα στην κεφαλή ο επίσκοπος όταν λειτουργεί. Είναι διακοσμημένο με κεντήματα, παραστάσεις και πετράδια. Ιστορικά πρωτοεμφανίστηκε

στην Αλεξάνδρεια περί τον 7ο αιώνα. Γενικεύτηκε η χρήση της μετά την Άλωση και κυρίως τον 16ο αιώνα.

Νάρθηκας: Ο Νάρθηκας είναι το τρίτο μέρος του ναού. Τα άλλα δύο είναι το Ιερό Βήμα και ο Κυρίως Ναός. Στο Νάρθηκα κατά τα πρω-

το-χριστιανικά χρόνια παρέμεναν οι Κατηχούμενοι. Χωριζόταν από τον Κυρίως Ναό με τρεις Πύλες, οι οποίες καλύπτονταν με βήλα (κουρτίνες) και ονομάζονταν Τρίβηλο, το οποίο έκλεινε κατά την Θεία Λειτουργία στο σημείο «..Τάς θύρας τας θύρας

έν σοφία πρόσχωμεν). Στο Νάρθηκα τελούνται ορισμένες ακολουθίες σήμερα, όπως Απόδειπνο, Λιτή κ.α.

Νεωκόρος: Ο Νεωκόρος είναι ο λαϊκός ο οποίος επιμελείται και φροντίζει το ναό. Ονομάζεται και Παρεκκλησιάρχης.

Νυμφίος: Νυμφίος είναι ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός. Επίσης ονομάζουμε Νυμφίο τις βραδινές ακολουθίες της Κυριακής των Βαΐων, της Μεγάλης Δευτέρας και της Μεγάλης Τρίτης.

Νυχθήμερον: Στην εκκλησιαστική γλώσσα ονομάζουμε νυχθήμερον την λειτουργική περίοδο των εικοσιτεσσάρων ωρών, η οποία αρχίζει από τον Εσπερινό και τελειώνει με την Θ' Ώρα το απόγευμα της επομένης. Θα πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι πάντα στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας η εορτή αρχίζει με τον Εσπερινό της παραμονής.

Οι Επτά Οικουμενικές Σύνοδοι:

1. Η ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 325. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Μεγάλου και καταδίκασε τον Αρειανισμό. Συνέταξε τα πρώτα επτά άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως.

2. Η ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 381. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Μεγάλου Θεοδοσίου και κατέδικασε τις αιρετικές διδασκαλίες του Μακεδονίου και Απολιναρίου. Συμπλήρωσε και ολοκλήρωσε το Σύμβολο της Πίστεως με τα υπόλοιπα πέντε άρθρα (συνολικά 12 άρθρα).

2. Η ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 431. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Θεοδοσίου του Β' και κατέδικασε την αιρετική διδασκαλία του Νεστορίου.

3. Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 451. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Μαρκιανού και κατέδικασε την αιρετική διδασκαλία του Μονοφυσιτισμού.

4. Η ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 553. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Ιουστινιανού του Α' και κατέδικασε την αιρετική διδασκαλία του Μονοφυσιτισμού.

5. Η ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 680. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Δ' και κατέδικασε τον Μονοθελητισμό.

6. Η ΠΕΝΘΕΚΤΗ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ (ΕΝ ΤΡΟΥΛΩ) ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 691. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Β'. Συμπλήρωσε το έργο των δύο προηγούμενων Συνόδων, το κωδικοποίησε και εξέδωσε κανόνες.

7. Η ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟ 787. Συνεκλήθη επί Αυτοκράτειρας Ειρήνης της Αθηναίας και κατέδικασε την Εικονομαχία.

Οκτώηχος: Είναι το εκκλησιαστικό βιβλίο το οποίο περιέχει τις ακολουθίες της εβδομάδος στους Οκτώ Ήχους της Βυζαντινής μουσικής, οι οποίοι εναλλάσσονται κάθε εβδομάδα, αρχής γενομένης το Σάββατο το βράδυ με τον Εσπερινό. Όλο το περιεχόμενο

της Οκτώηχου είναι αναστάσιμο.

Όρθρος: Καθημερινή ακολουθία η οποία ψάλλεται το πρωί. Είναι από τις αρχαιότερες ακολουθίες της Εκκλησίας μας.

Ουνία: Από τη λατινική λέξη unitas που σημαίνει ένωση. Πρόκειται για θεσμό της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας, που αποσκοπεί στην ένωση των Ορθοδόξων με τη Ρώμη. Είναι μια περιέργη μίξη με ορθόδοξο τυπικό και λατινικά δόγματα. Οι Ουνίτες αυτοαποκαλούνται ανατολικοί ή ελληνόρθουμοι ή Greekatholic. Ακολουθούν δηλαδή το ορθόδοξο τυπικό και υπάγονται απευθείας στον Πάπα της Ρώμης, τον οποίο και μνημονεύουν ως αρχιεπίσκοπό τους. Πρόκειται στην ουσία για ακραία προπαγάνδα της Λατινικής Εκκλησίας, η οποία πάντα δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στο Σώμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Παναγιώτατος: Τίτλος με τον οποίο προσφωνείται ο Οικουμενικός Πατριάρχης πάντοτε. Με τον ίδιο τίτλο προσφωνείται επίσης ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, όταν βρίσκεται εντός των ορίων της Μητροπόλεώς του. Τούτο είναι ιστορικό προνόμιο από την εποχή του Βυζαντίου, επειδή η Θεσσαλονίκη ήταν η Συμβασιλεύουσα της Κωνσταντινουπόλεως.

Πανοσιολογιώτατος: Τίτλος με τον οποίον προσφωνείται ο λόγιος Αρχιμανδρίτης, δηλ. ο Αρχιμανδρίτης που κατέχει πτυχίο Θεολογικής σχολής.

Παραθρόνιον: Είναι το μικρότερο σε μέγεθος στασίδι το οποίο βρίσκεται δίπλα από το Θρόνο.

Πεντηκοστάριον: Λειτουργικό βιβλίο της Εκκλησίας μας, το οποίο περιέχει τις ακολουθίες των κινητών εορτών από την Ανάσταση μέχρι την Κυριακή των Αγίων Πάντων.

Πλατυτέρα: Τοιχογραφία της Παναγίας στην κόγχη του Ιερού Βήματος πάνω από την Αγία Τράπεζα, όπου εικονίζεται να φέρει αγκαλιά τον Χριστό, ο οποίος ευλογεί τον κόσμο.

Προηγιασμένη: Ειδική Θεία Λειτουργία η οποία τελείται στο μέσον της εβδομάδος, συνήθως Τετάρτη και Παρασκευή, μόνο κατά την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Δεν είναι κανονική Θεία Λειτουργία, αλλά, όπως αναφέρει και το όνομά της, τα Τιμία δώρα προετοιμάζονται και καθαγιαζονται κατά τη Θεία Λειτουργία συνήθως της Κυριακής. Η Προηγιασμένη καθιερώθηκε, επειδή η περίοδος της Μεγάλης Τεσσαρακοστής είναι πένθιμη και δεν επιτρέπεται να τελείται Θεία Λειτουργία, η οποία έχει χαρμόσυνο χαρακτήρα. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να κοινωνούν οι πιστοί, όταν δεν τελείται Θεία Λειτουργία.

Πρόθεσις: Κόγχη εντός του Ιερού βήματος και αριστερά της Αγίας Τραπέζης, όπου τοποθετούνται πάντα τα δυσκοπότερα και γίνεται η προετοιμασία των Τιμίων Δώρων.

Συμβολίζει το σπήλαιο της Γεννήσεως και γι αυτό πάντα στην Πρόθεση υπάρχει η εικόνα της Γεννήσεως. Ονομάζεται και Προσκομιδή, γιατί εκεί προσκομίζονται, δηλ. προσφέρονται, από τους πιστούς τα δώρα, δηλ. ψωμί και κρασί, για να τελεσθεί η Θ. Λειτουργία.

Προσαγορεύσεις Κληρικών - Προσαγορεύονται:

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης :

Παναγιώτατος

Οι Υπόλοιποι Πατριάρχες :

Μακαριώτατος

Ο Αρχιεπίσκοπος :

Μακαριώτατος

Ο Μητροπολίτης :

Σεβασμιώτατος

Ο Επίσκοπος (χωρίς μητρόπολη) :

Θεοφιλέστατος

Ο πτυχιούχος Αρχιμανδρίτης:

Πανοσιολογιώτατος

Ο μη πτυχιούχος Αρχιμανδρίτης:

Πανοσιώτατος

Ο πτυχιούχος Ιερομόναχος:

Οσιολογιώτατος

Ο/Η πτυχιούχος μοναχός/ή:

Οσιολογιώτατος/Οσιολογιωτάτη

Ο/Η μη πτυχιούχος μοναχός/ή:

Οσιώτατος / Οσιωτάτη

Ο πτυχιούχος Πρεσβύτερος:

Αιδεσιμολογιώτατος

Ο μη πτυχιούχος Πρεσβύτερος:

Αιδεσιμώτατος

Ο πτυχιούχος Διάκονος:

Ιερολογιώτατος

Ο μη πτυχιούχος Διάκονος :

Ευλαβέστατος

Πρωτοσύγκελλος: Ονομάζεται ο ακόλουθος του Επισκόπου σε μια Επαρχία, ο οποίος διοικητικά τον αναπληρώνει στην απουσία του.

Ράβδος: Ονομάζεται και **Πατερίτσα** ή **Ποιμαντορική** (ποιμαντική) **Ράβδος**. Είναι μεταλική. Πρόκειται για διακριτικό του επισκόπου. Καταλήγει σε ένα μικρό σταυρό, ο οποίος βρίσκεται ανάμεσα σε δυο φίδια. Η Ράβδος συμβολίζει την ποιμαντική

και πνευματική εξουσία του επισκόπου. Τα δύο φίδια συμβολίζουν τους εχθρούς της Εκκλησίας.

Σκευοφυλάκιο: Ο ειδικός χώρος μέσα στο ιερό βήμα αριστερά, όπου φυλάσσονται τα ιερά σκεύη και τα άμφια του ναού.

Σύννοδος: Ονομάζεται η Σύναξις Επισκόπων, η οποία αποτελεί το ανώτατο διοικητικό και πνευματικό όργανο της Εκκλησίας. Διακρίνεται σε τοπική, όταν η σύναξις επισκόπων αποτελείται από επισκόπους της τοπικής εκκλησίας και Οικουμενική, όταν αποτελείται από όλους τους επισκόπους της Εκκλησίας του Χριστού. Στη μακρόχρονη πορεία της εκκλησίας έχουμε επτά Οικουμενικές Συνόδους. Η Οικουμενική σύνοδος συνέρχεται και αποφαινεται για σοβαρά δογματικά ζητήματα. (Βλέπε **ΟΙ ΕΠΤΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΔΟΙ**).

Συλλείτουργο: Η τέλεση της Θ. Λειτουργίας από πολλούς ιερείς (ιερατικό συλλείτουργο) ή αρχιερείς (αρχιερατικό συλλείτουργο).

Σύμβολο της πίστεως: Ονομάζεται η περιληπτική, σαφής, αυθεντική έκθεση των βασικών δογμάτων της χριστιανικής πίστεως. Η ονομασία αυτή αποδίδεται κυρίως στο Σύμβολο της Νικαίας (325)-Κωνσταντινούπολεως (381) που έχει 12 άρθρα.

Συναξαριστής: Το βιβλίο που περιέχει τους βίους των αγίων.

Τάξις: Η τελετουργική σειρά μίας ακολουθίας.

Τρισάγιο: Σύντομη νεκρώσιμη ακολουθία που ψάλλει ο ιερέας στον κεκοιμημένο πιστό στο σπίτι ή στον τάφο. Από άποψη περιεχομένου

είναι μία σύντομη περίληψη της νεκρώσιμου ακολουθίας.

Τριώδιον: Το τελετουργικό βιβλίο της εκκλησίας που περιλαμβάνει την υμνολογία της περιόδου του «Τριωδίου», που αρχίζει την Κυριακή του Τελώνου και Φαρισαίου και τελειώνει το Μ. Σάββατο το πρωί.

Φιλαργυρία: Η υπερβολική αγάπη και προσκόλληση στα χρήματα και γενικά στα υλικά αγαθά.

Φιλοκαλία: Συλλογή (απάνθισμα) κειμένων από έργα νηπτικών πατέρων της εκκλησίας.

Filioque: Τριαδολογική κακοδοξία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, σύμφωνα με την οποία το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται και από τον Υιό. Κατά την ορθόδοξη εκκλησία το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται μόνο από τον Πατέρα.

Χειροθεσία: Ακολουθία που τελείται έξω από το ιερό και αναδεικνύονται οι κατώτεροι κληρικοί, αναγνώστες, ιεροψάλτες, νεωκόροι κ.ο.κ.

Χειροτονία: Μυστήριο που τελείται εντός του ιερού βήματος και αναδεικνύονται οι ανώτεροι κληρικοί της Εκκλησίας δηλ. ο Διάκονος, ο Πρεσβύτερος και ο Επίσκοπος.

Ψαλτήριον: Λειτουργικό βιβλίο της Εκκλησίας που περιέχει τους 151 ψαλμούς του Δαβίδ και διαφόρων άλλων ποιητών. Για την λειτουργική χρήση του ψαλτηρίου διαιρείται σε 22 καθίσματα

και κάθε καθίσμα σε 3 Στάσεις.

Ψυχοσάββατο: Στον εβδομαδιαίο λειτουργικό κύκλο η προσευχή της Εκκλησίας είναι αφιερωμένη κάθε Σάββατο στους κεκοιμημένους. Ψυχοσάββατο κυρίως θεωρείται το Σάββατο προ της Κυριακής των Απόκρεω και το Σάββατο προ της Κυριακής της Πεντηκοστής. Το πρώτο γιατί η Κυριακή των Απόκρεω είναι αφιερωμένη στην υπόμνηση της Β' παρουσίας του Χριστού στη Γη και της Γενικής Κρίσεως. Το δεύτερο γιατί η Κυριακή της Πεντηκοστής είναι η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας και επομένως η πιο κατάλληλη, για να προσευχηθούμε για όλα τα μέλη, ζώντα και κεκοιμημένα.

Ωρες: Τέσσερις ημερήσιες τακτικές ακολουθίες αντιστοιχούν στις 4 βασικές ώρες του Ρωμαϊκού καθημερινού εικοσιτετραώρου: Α' Ωρα= 6 π.μ., Γ' Ωρα= 9 π.μ., ΣΤ' Ωρα= 12μ., Θ' Ωρα=3 μ.μ.

Ωρολόγιον το Μέγα: Λειτουργικό βιβλίο της εκκλησίας που περιλαμβάνει τα εξής: α) Τις ημερήσιες τακτικές ακολουθίες δηλ. του Μεσονυχτικού, του Όρθρου, των Ωρών, των Τυπικών, της Τραπέζης, του Εσπερινού και του

Αποδείπνου. β) Περίληψη του Εορτολογίου, του Κυριακοδρομίου, του Τριωδίου και Πεντηκοσταρίου. γ) Τις ακολουθίες της Θ. Μεταλήψεως, του Ακαθίστου κ.λ.π.

Ο αβώριος λόγος

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

ΔΕΛΦΩΝ - ΜΙΑΟΥΛΗ • ΤΗΛ. 2310-828989

ΕΤΟΣ Α'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009 • ΤΕΥΧΟΣ 5